

برنجی سنه ۱۳۲۷ هـ کون صباحاری نشر اولئور انسانیتہ خادم دینی سیاسی عثمانلی غزته سیدر ۴۹ نومرو

ایونه فیاتی

ممالک عثمانیه ایله بلخارستان بوسنه

هریک مصره قبریس

وکرید ایچون

سنه ۱۲۰ آلتی آیلغی ۷۰

غروشدر

استانبول ایچون سنه لکی ۱۰۸

غروش

قوله

صاحب و مدیر مسئولی

قبریسلی درویش وحدتی

امور تحریریه ایچون مدیر مسئوله

مراجعت اولئور

آدره سی :

یره باتانده ساقی بک مطبعه سی

اتحاد محمدی جمعیتک مروج افکاریدر

۱۹۰۹ ۱۸ شباط ۱۳۲۴ شباط ۱۸ ۱۹۰۹

پنجشنبه

۲۷ محرم ۱۳۲۷

بگردیده بر نمایش لازم کلدی . بتون ولایانه عقابله تاغرافامهل کشیده ایدله جگدی . هر طرفدن تاغرافلر ، یاروسز کشیده اولنق احتمالی ، ضیاک فکریده اولاندردی ، تاغرا - فخانیه مراجعت ایتدی . لیکن هانیا جیمیتک مهری دیه بر سؤال وارد اولنجه ، دیاربکر معوثان اعضاسی عارف افدینک مخدومی فیضی بک براز جسور دوراندی . ضیا بکه ، هان اتحاد و ترقی جیتی نامنه بر مهر قازیدردی . او وقت تاغرافامهل کشیدی ایدلشدی .

او صروده ملی بر دوغما یایلمق تصور اولندی . ضیا بک بابیه طرفندن معاونت اولنق ایچون والیه بر مذکره وردی . مجلس اداره حاضر ایدی . یارم ساعت سورمدی . مستبد والی ، ضیا بکی پولیسله حکومته جلب ایتدی . هب ارقه سندن کیدلدی . ضیا بک والتک یانته کوردی . اون دقیقه صکره جقدی . وقته بر وجه آتی جریان ایتدی .

والی - ضیا بک ! بو مذکره سزی یازدیگر !

ضیا - اوت .

والی - شمعدی به قدر بوراده بویه بر جیمیتک وجودندن خبردار دکل ایدم . بونلر کیملورد .

ضیا - ضیا بک میت عیرنده یلان سولمیش ادم اولمادی کبی شهرنده قلمیا تحقیر ایدلرندرد .

شمعدی به قدر ، ارباب قسادیه ، حبسلرده ایکلندی بکیز . املر ، جیمیتدن دگیلر ؟

والی - بن سزه ، اولنری سورمه یورم . بوراده کیملور ادر ؟ - ضبط کابی یازسیوردی ، زبرا والی مرحوم دیبسم ، انقلابه قلمیا ایتاء یوردی و مینتهده کوله رک ، بوردولایدر یقینه کورور سکر دیوردی .

ضیا - بشقه برئی سوله یهام .

والی - مهر بکیز یوق ایکن ایچون بوکون قازدیردی بکیز ؟

ضیا - هر شرکتک ، هر جیمیتک بر رسمی مهری اولنق لازم کلوب . شمعدی به قدر تجربه

کوره رک خفی بولان جیمیتلر ، موجودیتلری اظهار ایتدی بکندن ، ارق بزده ، بومهرمن اولنق لازم کلدیکی ایچون ده بر جوق محاورهل جریان ایش ایدسه ، مقصده مخالف اولدی بندن درجه لزوم یوقدر .

دی بک ایستویوزک : دیاربکرک : دور استبدادک قوه قاهره مه قارشو اولایدر برسه اول تلغرافخانیه ضبط ایدرک اونرکون قدر بتون مخابراتی قطع اتمک و حکومته قارشو کلک کی بر موجودیت کوسرتمش ایکن اوراده اتحاد جمعیتدن اثر اولوب ، انقلابی متعاقب ایه هر طرفده بوصوله تشکل ایدن جیمیتلرده افراد ملتدن زیاده بر امتیازه مظهر اولماری مملکت ایچون قطیعا خیر اوله اناز .

دیاربکرک عودتم ائشاندوره اوفه ، برده جک باب کی محاولان محالرده ، اتحاد جیمیتلری تشکلی یوقنیر تشویق ایتدم . و موفقده اولدم سنا علیه : دهاته سوبیلرکم ، و هیچ برمنت بسلیم بکم اردوی ، یته القشارام .

فقط ، اوناموسلی عسکرلری ، امال منفعیر ستانه آلت وانلرک تزیه اولان فکرلری اسمیم اتمک ایستلیدی کورولدی بکه ، برآن بیه فوت ایتمه رک . طریق مستقیمه دعوتدن کورو طور بیه جقدرد .

ایشته کامل باشانک مرتجع اولدی بیه هتایانه جکدر یلمکده اولان تاغرافلر هب نسبت و مراقبه اجانب یوزندرد .

اتقسامدن منعت اولان یوله رک کلاجه : ارمیجه یوزاتیلوندن قلا دونکی شورای امتده متدرج مقابله : فی اوبانه ورزیلانه بزی دلجون ایشدر . ارق یوزاتیلونده ادبزلت ایدرسه ، کامل پشاککی بردانه « تلیکی » اطلاق ایدرسه « بلا خجالت » تبیر ایدرسه و شورای امتده بویه . پس مقاله فی غرضه درج ایدرسه . « سبک من باغشک » دیمکدن کنتدری اله میز . برکت ورسونده . ژوالی ارمنی « ۹۵ ، ۹۶ » سنه لرنده واقف اولان مقالهلنک بر قسسی سزک کونکره مصادفدر دیهرک اظهار کین ایش اولیور وغالباً قلابده

دیورک : سیزم جنس میزی ، استقلالت فکریده اولدی بیه ایچون اولدی بکیز اما : بزده سیزم بوکون قلمیزله اولسون انتقام الیور . . ای یوزاتیون : کامل پشاک و سید پاشا حقیر مسمله یامش ایه ، فی سز اورویا ، عادلارینه کلاسیکیز . اکلاسیکیزده حقوق دولاری سزک ایچون تبدیل ایتونلر .

قوه معنویه فی قیرمق ، نه فنادر !

در سعادته انتشار ایدن غزله مرک اکثریه دینی مقالادین عاری ایدسه قوه معنویه اسلامی بیه قیرم جیق ، نشر یاندهده بولمقد قلی نظر شکران ایه کوروله جیک احوالدر .

طشرده منتشر اولانلر صیق صیق المزه کجه میدکندن انلرک مسکندن خبردار دکلر . دونکی روم ایل بوسته سله نامزه ، سلاسیکده

منتشر « زمان » غزسته ک ۹۴ نومرولی نسخه سی جکدی ، باش مقالاسی « احتیاج عرفان » ایه باشلامش ، و رجوق مفید مطالعاتدن صکره ، « بر اسلام جیوخنک اغزیدن « یاور » کله سنک جیق دینی ایشتمه یلم بر روم ، بر بلغار ترک وطنداشه لازم التحریر بوجود نظر بیه باقیون . .

وعظه جیقان افدی بزم ، اخلاق برینه نفاق و اتقسام جهل و تعصب تلقین ، ایتسون . . .

کلیداده خطابت ایدن . سیناوغارده ، نصیحت ایلمن خطیبار ، عمومک سلامتی ، مادر مشترک اولان عثمانی وطنک ترقی سله حاصل اوله جیتی سولسون . . . « دیور . محرم موسی ایپک افاده سندن اکلاسیلورک :

بک ضیف ، بک جین برقله مالکبدر . زیا « یاور » ک یا . سی کا . ایه یازلق لازم کلورکی ، یا . کا . نک جیق ساره جیتی صدادن و یا خود ، او املا ایه روم و بلغار وطنداشلر مرک نظرینه جار یارده ، کرجا برینه کیدر . فکر و ملاحظه سندن ناشی بیک سنه ک ، کا . ایه یازیلان کله فی سله ، یا ایه یازمشدر .

طوغرىسى ايو ملاحظه ! سېو مرتبەدە ،
اولەبىلار ، اوراسى ، باشقە .

« وعظە چىقان خواجه افنديلارمىز ،
اخلاق يېمىنە نفاق » نەدىمكىر ؟ سانكە علماء
اسلام جوامىدە ملت اسلامىيە نفاقى تلقىن
ايدىيور ، وىحرافىدىدە بونى قبول ايدىرك ،
ردىمى ايتك ايتىيور ؟

مىحر افندى اورويالىلارە پك يىقىن
دوشىدىكىدىن خواجه افنديلارمىزى فرىنگانە
برىنقىلە كۆرىمكە اولمىلدىر .

زىرا ، خواجه افندىك ، جامىدە ،
ايدىچىكى وعظ ، يا آيات قرآنەدن ، ياخود
احاديث نبويەندىر ،

وياخود اجماع امتلە قىياس فقھان . .

امىد ايتىركە : بوعاظ ، بولردىن خارىجىر
ئى سولەمكە مىقتىدراولسون . وھمدە بزم جامىلەرمىزدە
خواجه افنديلارمىز ، نەردىلر وعظ ايدىلارە
ايتىسونلر ، جامىلەرمىزدە اجانب يوقىدىرك :
اولتان وعظىدىن خېرىدار اولسون . بولەھىچ
براچىنىك خېرىدار اولەمىجى بركىفتى بىز ،
نەجىيورىتلە اجانبەقارشو ، خواجه افنديلارمىزە
« اخلاق يېمىنە نفاق وتەصب تلقىن ايتەسون »
دەيتىيە قىلغىشورۇز .

ملت اسلامىەك ، سلامى سايە ، بىسىدەدر .
يالىكر ، تەصبك مضر اولان جەھتتى تىرىج ايتك
ايچون ؟ اول امردە ، تەصبك لزومىدىن بىخ
ايدىلاربەدە ، مضر اولانى بىر طرف ايدىش
اولسىدى بزدە مىحر افندى ايلە برابر اولە
يىلدىرك . لاكىن بركە ، اطىلاقى اوزرە ترك
ايدىلەنچە ، نافع اولان جەھتتە نەي ايدىش
اولوركە : شايدان تىقىدىمۇ اخىدەدر . كىلىسادەكى
سېناغوغلارە كەنچە ، مىحرىك نەيى تخفىف
ايدىيور ، يالىكر خىللىر : عومىك سلامى ،
مادىر مىشرك اولان عثمانلى وطنىك ترقىسىيە
حاصل اولەجىنى سولسون دىيور . دىمك
اولبوركە : غەيب خىرىتايىيە ، يالىكر وطنمىز .
دەكى ترقىياتى بزدىن قىيىقنايورلر ، خالىوكە :
بلغار وروم شىرقىلرىنىك نەسل بىر ، حرارت
عداوتلە ، صرف غلەبىمىزدە اولارق انشاد

ايدىلەكى ، مىحر افندىك بىلىمى لازىمكوز .
قوۋە مەنويە مانى قىرەمىم ، اوقوۋە مەنويەدەركە :
حدود بولۇندە ، مىخدىلارمىزى دوردىر ييور ،
صفوقىدىن بى پروا اولارق بىشتاييور ،
اوقوۋە مەنويەدەركە : حرب انساندە دشمن
دىن ، دىيە خىصمە صالدىر ييور . كوزلرىنە
سولنىكوزلر صوقولسە ، ھىچ بىرئى يايەمىزە
بىلە طىرناقلىرلە اولسون ، ظالملىك قىرئالغى
سوكويور ،

اوقوۋە مەنويەدەركە : اوج كۆن اوج كىچە
آچ قالىوردە يىتە دشمنلە قىنج قىلچە ، ونكو
سولنىكويە جىنكە شىيور .

قىرەمىم ، مانك قوۋە مەنويەسىنى قىرەمىم ،
مىدىنى دىرت دانە كەلدە ارامەيم .

زىرا بىراق عىسردىن بىرىد ، اورويالىلار
ايتىدىكى ، اسلام عىسكىرىنىك انشا ، خىرىدەكى
صلايتى قىرەمىدەر ، انلر ، پك مىخدىر افرادىمىز
اوزىندە اوانىيىرى حىصولە كىتىدىلر . لىكىن
متأثر اولانلر ، الدامىشدىلر ، وآرتق اسكى
صلايت عودت ايدەجك ، قرە مەنويەمىز ،
ارتق قىرەلە مەجىق ، زىرا مطبوعات دلال
حقىقتىدەر . مىكر داخلىيە ناظىرى مطبوعات
نظىمامىدە جىددىنى موقع نىطىقە قوۋە بىلويىدە
ملىك دانى كىسىلى ، يوقىسە ، اسكى اسلامىت
عودت ايدىيور ، عودت . .

وحدى

اتحاد

اتحاد : قومى ، مىلى ، دىنى ، طرىقى
اولقى اوزرە دىرت قىسىمە انقىسا ، ايدىمىلر .
اتحاد قومى : تركلك ، عربلىق ، ارناوولقى
روملىق ، ارمنىك وسارەكى .

اتحاد مىلى : عثمانلىلىق ، فرانسىزلىق ،
انگىلىزلىك وامثاللىكى .

اتحاد دىنى : اسلاملىق ، خرىستىانلىق ، بود
يستىك ودىكىلرلىكى .

اتحاد طرىقى : قادىرلىك ، نقشىلىك ،
بىكىتاشلىك ماصوللىق وغىرىلرلىكى .

بردە اتحاد سياسى واردەركە : البتە بودرد
صنفدىن خارىج بولەماز .

اتحاد قومى : ارناوودلىق كى طوبىلو
بولنورسە ، كىندىلىكىدىن موجوددر . روملىق كى
طاغىق ايسە اتحاد ايچون جالبىلور . زىرا
يونانىستاندە بولتان رومانلىك تىشكىل ايدىلەكى
ويونانىلىك صفىتى حاز اولدىقلىرى خالە عثمانلى
طوبراغىدە بولسانلر ھىچ بروقتە يونانىلىك
دعواسىنى صلاحىيتدار اولەمازلر . لىكىن روملىق
اعتبارىلە دىيانك ھىرەمانكى قىتقەلىمىدە موجود
اولان رومانلر ، روملىق ادعاسىندە بولەبىلەرلر ؛
وبىحق ھىچ بروقتىن نزع ايدىلەمىز .

اتحاد مىلى : بو اتحاد مىلىك كە زىادە
قوى اولدىنى بىر ، انكلىزەدر ، مىتسىلر ھىچ
بىر بردە طوبىلو بىر حالە بولەمازلر ، زىرا بىر
ملت ھىر دلور ترقىيەت مەظھىر اولقى ايچون بركەتە
كىشە اولقى اعتبارىلە دىيانك ھىر طرفە يايىلورلر
تجارىتلە صناعىتە . اشتغال ايدىلر ، بوسىدىن
بىر بردە مىجتمە بولەمازلر . بىر ملتە ، ملت
دىمك ايچون قومىتى اوزىمىق اقتىسادىلر .
كوجىزە كىتمىزە ، مەالتاسف ، بىر حالەملت
اولەمدىق ، چونكى ، ھىمىز ، عربلىق ، كىردىك
روملىق ، ارمنىك ايچون بىشامقىدىز . خالىوكە
بىر انكلىز ، يالىكىز انكلىزلىك ايچون يىشار .
ھىر انكلىزلىك لسانىلە قونوشور ، انكلىزلىكى عالى
بىلر ، اون لسان بىلىسە دىنى ، مىجورىت فوق .
البادىيە تىقصاد ايتىدىكە ، اجنى لسانىلە قىتقەلە
تەكلىم ايتىز . بزدە ايسە ، عرب عربچە كىردە ،
كىردچە ، ارناوود ، ارناوودچە ، روم ،

ارمنى ، والخاسىل ھىر قوم كىندى لسانىلە
تەكلىم ايتىمىدە بىر ذوق طوبىدىنى كى
بىر عىسرىدىرى اخلاق اسلامىيە يېمىنە
بىمىلارمىزدە اورويادىلار عادات ومىشورائىدە .
مادىرى بىر تىزىمە صورىندە مىجلى بولدىلەندىن ،
لسان مىلى ايلە تەكلىم شويە طورسون . لسان
قومىدە ، بىزىيە قالىسىن ، لسان اجنبى ايلە
مىكلىم بولتانلر ، طبقات عالىيە تىشكىل ايتىمىدە
اولدىقلىرىنى قانسىدىلر . اوت : انكلىزلىكى
لسان مىلارىنى مىخافىظە ايتىك شىرطىلە ، فرانسىزچە